

[Søgaard.]

Christensen skulle have tænkt sig lidt om, før han fremsatte et forslag, som efter min opfattelse er så dårligt gennemarbejdet.

Men lad os tage det i udvalget, og lad os så tage det i samarbejde med behandlingen af det andet område, som i dag har været omtalt: forsøgsuddannelserne; så har vi en mulighed for at få placeret tingene på deres rette steder.

Ordføreren for forslagsstillerne (Robert Christensen): En bemærkning til hr. Søgaard. Når spørgsmålet ændres derhen, om det er meningen, at vi vil trække de lokale erhvervsrepræsentanter ud af bestyrelserne i tekniske skoler og handelsskoler, så er svaret et klart nej.

Hr. Søgaard havde nogle bemærkninger om, at forslaget ikke var gennemtænkt. Ja men har hr. Søgaard ikke opdaget, at det ikke er et lovforslag, men et forslag til folketingsbeslutning? Hvis folketetingen vedtager dette forslag til folketingsbeslutning, overlader vi det til undervisningsministeriet og dets embedsmænd at udforme de lovforslag, der skal komme bagefter, så jeg må bestemt afvise, at vort forslag ikke er gennemtænkt.

Jeg har en bemærkning til undervisningsministeren. Jeg forstod undervisningsministerens sidste indlæg sådan, at vi ikke skal regne med, at vi på en nærstående dato afskaffer den nuværende lærlingeordning, fordi vi går i gang med en forsøgsordning med noget nyt. Derfor føler jeg mig bekræftet i, at vi skal køre med lærlinge efter den nuværende ordning nogle år fremover endnu.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om analyse af beskæftigelsesmulighederne for midaldrende og ældre [af Simonson m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. II) findes i tillæg A. sp. 433, fremsættelsen i tidende sp. 496).

Forslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg er enig i, at det forslag, som medlemmer af den konservative folketingsgruppe her har fremsat, vedrører vigtige problemer og centrale problemer. Der er heri en række betydningsfulde menneskelige hensyn; der er også den rent samfundsøkonomiske interesse i en naturlig udnyttelse af den arbejdskraft, som de lidt ældre stiller til rådighed. Jeg vil derfor gerne allerførst oplyse, at problemet allerede er taget op til overvejelse både i arbejdsdirektoratet, i landsarbejdsnævnet, i arbejdsministeriet og i de lokale arbejdsmarkedsnævne; det skal jeg siden komme tilbage til.

Inden jeg kommer ind på de enkelte punkter i forslaget, vil jeg prøve at afgrænse problemstillingen. Der er jo tale om beskæftigelsesmulighederne i de sidste par tiår af den erhvervsaktive alder. I bemærkningerne til forslaget peges på, at de aldersbestemte beskæftigelsesproblemer kan gøre sig gældende allerede fra 45 års alderen. Jeg er enig i, at dette forekommer, især inden for særlige erhvervsområder; jeg har selv tidligere i høj grad mærket til disse problemer og beskæftiget mig med dem.

Jeg vil i øvrigt i denne sammenhæng se bort fra de tilfælde, hvor vanskelighederne hovedsagelig skyldes helbredsmæssige forhold. I sådanne tilfælde er der normalt behov for særlige foranstaltninger som revalidering, førtidspensionering el. lign., og disse problemer behandles jo i socialreformkommissionen. Bortset herfra vil der være tale om forskellige situationer for to ret forskellige grupper af midaldrende og af ældre medborgere. Jeg vil først pege på den gruppe af ældre lønmodtagere, der afskediges fra deres hidtidige arbejdsplads. Der kan være mange grunde hertil. Afskedigelsen

[Arbejdsministeren.]

kan skyldes lukning eller indskrænkning af virksomheder, rationalisering af arbejds- gang, maskinudstyr eller nye metoder, som kommer ind. Ved personaleindskrænkninger i sådanne situationer vil de ældre lønmodtagere jo i særlig grad være udsat for afskedigelse. Det kan skyldes, at man ønsker en udskiftning med yngre folk, og jeg vil ikke ligefrem påstå, at dette ønske altid er rationelt begrundet; det kan også skyldes indskrænkning af arbejdsstyrken af andre grunde.

For en anden gruppe af midaldrende og ældre, der ønsker at træde ind i lønmodtagernes rækker, gælder det, at det enten er i forbindelse med et erhvervsskifte, f. eks. for selvstændige erhvervsdrivende inden for landbrug, detailhandel og håndværk; vi ved jo, at der er gang i strukturrationaliseringen, og det kan skabe problemer for mange af disse selvstændige erhvervsdrivende. Det kan også være gifte kvinder, der efter en årrække uden erhvervsmæssig beskæftigelse søger ud på arbejdsmarkedet eller måske tilbage til arbejdsmarkedet. Begge de to hovedgrupper, som jeg her har nævnt, kommer meget ofte ud for vanskeligheder; det må sikkert være med udgangspunkt i arbejdsformidlingen, at der udfoldes bestræbelser for at yde dem bistand, og det forstår jeg også at forslagsstillerne er inde på.

Herom vil jeg i øvrigt gerne sige, at den endelige struktur for arbejdsformidlingssystemet efter reformen i 1969 nu er ved at være i orden, og at jeg mener, arbejdsformidlingen i de kommende år må udbygges på en sådan måde, at den virkelig bliver det servicecenter, den var tænkt som.

I forbindelse med den almindelige udbygning må der efter min opfattelse både på centralt og lokalt hold etableres særlige servicefunktioner, der kan tage sig af beskæftigelsesproblemerne for de vanskeligt stillede grupper, og en af disse marginalgrupper på arbejdsmarkedet er jo de ældre arbejdssøgende.

Jeg vil endvidere gerne oplyse, at umiddelbart efter regeringsskiftet har jeg foranlediget, at der træffes forberedelse til ansættelse i arbejdsdirektoratet af en konsulent, der skal beskæftige sig med de vanskeligheder, de ældre møder på arbejdsmarkedet. Det gælder både spørgsmålet om uddannel-

se, omskoling og nyt arbejde; der kan også være andre problemer. Det er hensigten, at denne konsulent skal være det koordinerende led i formidlingsvirksomheden for de ældre, og jeg vil som et første skridt i etableringen af en særlig servicefunktion på lokalt plan anmode arbejdsdirektoratet om, at arbejdsformidlingskontorerne udpeger arbejds konsulenter, der skal have til hovedopgave at beskæftige sig med de ældres problemer. Jeg tror derfor ikke, det er rigtigt på nuværende tidspunkt at tage endelig stilling til, om der skal nedsættes et udvalg som det, forslagsstillerne har peget på. Jeg tror nok, det er rimeligt med en yderligere belysning af problemernes baggrund og omfang, før man tager endelig stilling.

Som jeg sagde før, har landsarbejdsnævnet taget spørgsmålet om de ældres beskæftigelsesproblemer op til behandling. Jeg kan f. eks. nævne, at en undersøgelse foretaget af arbejdsformidlingen i Odense er sendt ud til de øvrige arbejdsformidlingskontorer med henblik på at skaffe det bredest mulige materiale til brug for landsarbejdsnævnets behandling af disse spørgsmål. Hertil kommer, at en gruppe embedsmænd i arbejdsministeriet har påbegyndt en samling og vurdering af det væsentligste af de hidtil foretagne undersøgelser, f. eks. fra de øvrige nordiske lande og fra OECD, og jeg har bedt om, at dette arbejde vil blive fremskyndet mest muligt.

Det er endvidere min hensigt at bede arbejdsdirektoratet om at overveje, om det for at skaffe spørgsmålet belyst ud fra det praktiske arbejde ved formidlingen vil være hensigtsmæssigt — og det tror jeg det vil være — at lade en lille gruppe arbejdsformidlere og arbejds konsulenter træde sammen for at sammenholde og drøfte deres erfaringer netop på dette specielle felt. Jeg synes også, det vil være naturligt, at hele spørgsmålet bliver belyst ud fra lønmodtagerorganisationernes syn og fra arbejdsgiverside; det er derfor min hensigt også at bede organisationerne om at stille deres viden og deres vurderinger og erfaringer til rådighed for arbejdsministeriets videre arbejde omkring disse problemer.

Til slut vil jeg gerne ganske kort kommentere forslagets punkt 3, hvor der tales om fleksibilitet mellem det offentlige og det private arbejdsmarked. Det er klart, at det

[Arbejdsministeren.]

rejser spørgsmålet om, hvorvidt staten som arbejdsgiver i sin ansættelsespolitik tager aldersmæssige hensyn. Jeg kan her henvide til, at lønningsministeriet i april 1971 meddelte samtlige ministerier med baggrund i strukturudviklingen i samfundet og ønsket om større bevægelighed på arbejdsmarkedet, at der ikke ud fra aldersmæssige hensyn bør lægges hindringer i vejen for ansættelse i statens tjeneste. Spørgsmålet er altså taget op for statens vedkommende, og jeg vil finde det ønskeligt, at der optages forhandling med kommunerne for at nå frem til en fælles indstilling til problemet for hele det offentlige område, og det har jeg i sinde at drøfte nærmere med indenrigsministeren.

Det er med andre ord en meget sammenfat problemkreds, vi står over for, og som nævnt har jeg altså allerede taget disse spørgsmål op. Måske kan der under det kommende arbejde i et folketingsudvalg fremkomme yderligere nyttige forslag i denne henseende, men under alle omstændigheder synes jeg nok, at vi bør afvente resultatet af det arbejde, som er sat i gang, før der tages endelig stilling til, om der er behov for nedsættelse af det foreslåede udvalg; jeg er som sagt helt parat til at drøfte det nærmere i et folketingsudvalg.

Marichen Nielsen: De problemer, som dette forslag om en analyse af de midaldrendes og ældres beskæftigelsesmuligheder rejser, er blevet særlig mærkbare i de senere år. I den samfundsudvikling og strukturændring, som arbejdsmarkedet er underlagt, kræves tilpasning af virksomheder og arbejdskraft. Den fulde beskæftigelse i alle fag, i alle egne og for alle grupper har steds socialdemokratiets bevågenhed, og vi ønsker tilvejebragt en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som kan sikre den enkeltes sociale og økonomiske tryghed.

I den omstillingsproces, som foregår, er der grupper, der særlig er under observation. De grupper, der er tale om, er forskellige. F. eks. er der kvinderne, specielt de gifte kvinder; der er de handicappede, der er de midaldrende og ældre, og nu sidst er der også tale om visse unge grupper, som ikke kan finde beskæftigelse. Hver af disse grupper har deres specielle problemer, hvis løs-

ning er af stor betydning for den enkelte og for samfundet som helhed.

Det foreliggende forslag har til formål, at der nedsættes et udvalg til at analysere beskæftigelsesforholdene ikke kun for de ældre, men også for de midaldrende. Efter forslaget er det folk fra omkring de 45 år. Disse aldersgruppers arbejdsmæssige problemer er blevet særlig store netop nu.

Når 50.000 landbrug er nedlagt fra 1960 til 1970, når ca. 1.000 butikker lukker årlig, når små og større håndværksfirmaer lukker, og når virksomheder sender veltjente medarbejdere gennem en årrække ud i ledigheden, må der sættes ind. Socialdemokratiets støtte til en sådan indsats kan man være forvisset om.

Man er imidlertid på mange måder allerede i gang med undersøgelser og udvalgsarbejde, og forskellige lovgivningsinitiativer er også taget. Hele arbejdet omkring udbygningen af arbejdsformidlingskontorerne til service- og informationscentre skal ses i den retning. Denne udbygning er ikke tilendebragt, men pågår stadig.

Arbejdsmarkedsnævnens arbejde som initiativtagere, men også som forebyggende og opsøgende institutioner er i gang både på lokalt plan i de lokale nævn og på landsplan i landsarbejdsmarkedsnævnet. Arbejdsformidlingens folk møder problemerne næsten daglig. Et andet og nyt klientel har fundet frem til arbejdsformidlere og arbejdskonsulenter: midaldrende folk fra chefstillinger, fabrikanter, der har måttet bukke under for dårlige konjunkturer, repræsentanter, der er blevet vel dyre på lønningskontoen, og småhandlende, der er ofre for strukturomlægninger. Endelig er der landbrugere, der ligesom ikke kommer af sig selv, men som har et opsøgende arbejde behov.

Socialforskningsinstituttets store undersøgelse fra 1960erne vedrørende de ældres levevis har også et afsnit om arbejde og tilbagetrækning. Der er bare det ved dette materiale, at man først starter med undersøgelserne fra det fyldte 62. år. Problemstillingen nu er, at langt yngre aldersgrupper rammes.

Jeg nævnte før, at arbejdsmarkedsnævnen og arbejdsformidlingskontorerne er opmærksom på problemerne. Må jeg i denne forbindelse pege på den undersøgelse, som

[Marichen Nielsen.]

ministeren også omtalte, og som på foranledning af arbejdsmarkedsnævnet på Fyn er lavet af arbejdsformidlingen i Odense. Den gør det ikke ud for at være en videnskabelig undersøgelse, men er alligevel et dokument, der kan give visse fingerpeg og kan lægges til de store undersøgelser, som er lavet både på dansk, på nordisk og på internationalt plan, bl. a. også i OECD.

Det glæder mig at høre, at arbejdsministeren har ønsket at fremskynde det arbejde, arbejdsministeriet er i gang med, og som skal gå ud på at samle og vurdere de væsentlige ting fra allerede foretagne undersøgelser.

Jeg har også noteret mig, at man nu overvejer at lade arbejdsdirektoratet inddrage folk fra formidlingen i et gruppearbejde omkring udveksling og kommentering af allerede gjorte erfaringer, og selvfølgelig anser jeg det for helt naturligt, at man inddrager arbejdsmarkedets organisationer i et arbejde omkring disse ting.

Ganske specielt glæder det mig at høre, at ministeren forbereder at ansætte en særlig konsulent i arbejdsdirektoratet til at varetage alle problemer omkring de ældre arbejdssøgende. Jeg har den opfattelse, at ordningen ligesom har en forgænger i arbejdsdirektoratets konsulent i særlige kvindesager. I den anledning vil jeg gerne udtale min tilfredshed med, at man også tænker på det lokale arbejde ved at pege på, at særlige arbejdskonsulenter skal have til hovedopgave at beskæftige sig med de ældres vanskeligheder.

Man taler om midaldrende og ældre og nævner de 45-årige. Odense AF's undersøgelse fortæller, at ældreproblemet for butikspersonalet i detailhandelen allerede er til stede i 25 års alderen. Om kvinderne siger undersøgelsen, at kvindelige funktionærer i butiksområdet, der bliver ledige i 40 års alderen, overhovedet ingen mulighed har for at blive nyansat som heltidsbeskæftiget. Kvinderne i kontorområdet bliver sjældent nyansat efter 40 års alderen. Mænd har det

ligesom lidt bedre med hensyn til at blive nyansat efter de 40, men også for mændene er der problemer. Når kvinderne er de hårdest ramte, kunne jeg føle mig fristet til at spørge, om det er, fordi man hellere vil have to på tyve end én på fyrre; jeg ved det ikke. Men i bemærkningerne til forslaget tales der jo om anciennitetslønsystemet som medvirkende årsag til, at arbejdsgivere foretrækker yngre arbejdskraft, så måske er der noget om snakken.

Socialdemokratiet vil gerne være med til et udvalgsarbejde om dette forslag, og vi tilsiger vores fulde støtte til løsning af problemerne omkring de nævnte aldersgrupper.

Christoffersen: Jeg synes ikke, jeg kan lade være med indledningsvis at takke de to foregående talere for en meget fyldig og, så vidt jeg kunne forstå, udtømmende redegørelse for det arbejde, der allerede synes at være i gang på det område. Dette skal de naturligvis ikke have utak for, men på den anden side havde det måske nok været naturligt, hvis man også var kommet lidt mere ind på det foreliggende forslag. Jeg har nemlig opfattet det sådan, at det, som det konservative folkeparti i denne sammenhæng synes kunne være fornuftigt, var for det første at få lavet en analyse af det specielle problem og for det andet at få nedsat et uvildigt udvalg, som i løbet af en meget kort periode, nemlig et enkelt år, skulle fremsætte forskellige tanker og ideer aldeles ubundet af et tilhørsforhold til ministerier eller institutioner af forskellig art.

Nu må man jo sige, at dette forslag kun berører en del af en i øvrigt vægtig problemstilling. Arbejdsministeren har allerede til en vis grad været inde på det; vi har jo mange steder på arbejdsmarkedet stadig et problem med at få tilvejebragt en reel lige-
stilling. Vi kan, som det også tidligere er nævnt, sige, at der også er problemer for de midaldrende, som ganske vist har et erhverv, men som måske i virkeligheden gerne ville have et andet og forgæves har søgt at få det.

[Christophersen.]

På samme måde har vi altså problemet med at få kvinder placeret, som efter en del års forløb ønsker at komme ud på arbejdsmarkedet igen, og endelig har vi problemet med hensyn til de noget ældres delvise beskæftigelse.

Derfor kan mit parti godt støtte den tanke, at vi får gennemført en hurtig analyse af, hvor stort dette problem egentlig er i det danske samfund, hvor mange det berører osv.

Nu kunne man selvfølgelig forestille sig, at man så anvendte den af arbejdsministeren og fru Marichen Nielsen beskrevne metode, at man lod ministerielle embedsmænd samle, hvad der foreligger af materiale, men jeg vil dog gerne pege på en anden mulighed. Vi har set, hvordan socialforskningsinstituttet gennem de senere år har gennemført en lang række efter min mening udmærkede undersøgelser af problemer netop af denne karakter. For nogle år siden afsluttede man således en undersøgelse af det, man kalder de marginale gruppers situation på arbejdsmarkedet, altså de ældre, de yngre og kvinderne. Det kunne vel nok ligge i naturlig forlængelse af denne undersøgelsesvirksomhed at bede socialforskningsinstituttet om at lave en undersøgelse. I første omgang kunne man vel så nøjes med en undersøgelse af mindre omfang, netop når det drejede sig om aldersgruppen 45-62 år eller op til 65 år. Det er så et spørgsmål, om ikke det udvalg, som det konservative folkeparti her foreslår nedsat, i højere grad skulle koncentrere sig om på grundlag af denne undersøgelse at vurdere, hvilke foranstaltninger man kunne tage sig af.

I forbindelse med det, der står i bemærkningerne til forslaget om, at udvalgets medlemmer skulle være aldeles frit stillet — det går jeg ud fra at ordførerne også er med hensyn til, hvilke tanker man fremkommer med — vil jeg sige, at det jo ikke alene er et spørgsmål om, hvorledes man over arbejdsmarkedspolitikken er i stand til at forbedre ansættelsesvilkårene. Vi har også i dag muligheder over socialpolitikken for at give en reelt bedre ligestilling. Jeg skal her pege på det forslag til dagpengereform, som jo fremkom i sidste samling, og som efter mit skøn ville betyde, at man ved at sikre arbejdsgiveren mulighed for at få i hvert fald en del

af sine omkostninger dækket i tilfælde af sygdom o. lign. kunne opnå, at betænkeligheden ved at ansætte noget ældre medarbejdere, betænkeligheden ved derved at få medarbejdere, som måske har større risiko for sygdom eller anden form for svaghed, blev mindre. På samme måde mener jeg vi må sige, at det, som skete ved tjenestemandssystemet, hvor man fjernede visse aldersgrænser, gjorde det noget nemmere at indplacere også midaldrende i offentlige stillinger. Sådan tror jeg man kunne nævne en række foranstaltninger, som kunne være med til at løse problemet.

Jeg forestiller mig, at vi i det folketingsudvalg, som skal drøfte, hvorvidt der skal være et udvalgsarbejde, kan få lejlighed til at komme nærmere ind på udformningen af et kommissorium for et sådant udvalg. Jeg kan på mit partis vegne love en velvillig behandling af det forslag til folketingsbeslutning, der ligger foran os, og jeg synes oprigtigt talt godt, arbejdsministeren kunne indtage det standpunkt, at en uvildig undersøgelse foretaget af f. eks. socialforskningsinstituttet måske også kunne være en aflastning for hans ministerium.

Erik Hansen: Nu har vi her et forslag til folketingsbeslutning om de midaldrendes og de ældres problemer, og det kommer vel ikke bag på ret mange, at det nu foreligger. Tanken har jo i løbet af sommeren både før og efter valgkampen fået ikke så lidt presseomtale, og jeg vil gerne complimentere ordføreren for forslagsstillerne for hans særlige evne til at få sat en debat i gang omkring sine egne ideer.

Det er dog ikke noget nyt, at vi her i tinget drøfter de ældres og midaldrendes problemer, det har vi gjort mange gange, og vi har også opnået, at der er kommet en lang række lovinitiativer.

Arbejdsministeren har nævnt en del af dem, og jeg vil også pege på et enkelt eller et par stykker mere. Til bemærkningerne om, at man ikke har fået undersøgelsen ajourført i samme omfang som landene omkring os, vil jeg sige, at så vidt jeg har erfaret, findes der mange både internationale og nordiske undersøgelser af de ældres beskæftigelsesproblemer, undersøgelser, som er relevante over for danske forhold og godt kunne tages med ind i debatten. Der er også

[Erik Hansen.]

blevet taget et initiativ tidligere, da man nedsatte det såkaldte Engberg-Pedersen-udvalg, der specielt skulle tage sig af uddannelsen på bredest basis.

Jeg vil gerne føje til, at nok siger vi, at dette specielt er de midaldrendes og de ældres problemer, men jeg tror, at der for så vidt er tale om en slags akkumulering af problemerne, som sådan set også kan ramme de yngre aldersgrupper. Det drejer sig jo for det første om, at den uddannelse, som den enkelte har gennemgået på et tidligere tidspunkt, forældes. Der kan dernæst være helbredsmæssige problemer, hvor der må et erhvervsskifte til netop i aldersgruppen omkring de 40-50, fordi helbredet ikke kan bære det, det hidtil har kunnet. Endelig kan der være tale om en fastfrysning i det hidtidige miljø; her tænker jeg ikke alene på, at man er fastfrosset rent fagligt set, men også i allerhøjeste grad geografisk set, i det geografiske miljø. Endelig kommer der til, at der op i aldersgruppen 40-50 er stigende familiemæssige forpligtelser, som måske gør, at den mere modne har særlige problemer.

Jeg tror, alle kan være enige i, at der i de problemer, som forslagsstilleren her nævner, ligger en vældig række af hårde kendsgerninger, som tynger meget hårdt på den enkelte også i vort samfund, præget som det er af velstand og fremskridt. Jeg læste sidste søndag en artikel i Jyllands-Posten, der drejede sig om beskæftigelses- og omskolingsproblemer for folk, som i en moden alder måtte ud og finde andet job. Artiklen havde som overskrift „De ældre medarbejdere bliver let kuede“. Jeg tror, at denne overskrift siger en hel del om det psykiske pres for den modne ude i erhvervslivet, som føler sig truet, et pres, som nu engang hører vor tid til.

Jeg læste for nogle år siden en artikel af en vestjysk læge, jeg tror, det var en læge oppe fra Bøvlingbjerg i Ringkøbing amt; han skrev sin artikel på baggrund af en undersøgelse, han havde foretaget af sygdomsårsagerne blandt sine patienter. Undersøgelsen viste, at 50 pct. af sygdomsårsagerne hos de mindre landbrugere i hans patientkreds var angstneuroser; de skyldtes angst for, hvad der skulle ske, hvis den pågældende ikke fortsat kunne være ved

landbruget og have det som erhverv, angst for pludselig at blive syg og dermed stå uden mulighed for at føre bedriften videre. Jeg tror, at hvis man lavede tilsvarende undersøgelser for andre erhvervsgrupper, f. eks. håndværkere og mindre handlende, ville man stort set komme til samme resultat.

Forslagsstillerne nævner en lang række argumenter for at få noget gjort ved disse problemer. Jeg er ikke uenig med dem i de argumenter, de fremfører, ej heller i, at der er behov for at få problemerne løst. Det er naturligvis helt urimeligt, at mennesker, der knap nok har passeret den halve periode af de erhvervsaktive år, skulle være overflødige. Naturligvis kan der gøres noget ved dette, og naturligvis er det at være passiv over for problemet aldeles uacceptabelt.

Jeg vil gerne nævne et par punkter ud over de fem, som forslagsstillerne nævner. Jeg vil gerne nævne, at man kunne indføre det, som man i øvrigt kender fra andre lande, nemlig en omstillingsydelse, en slags mellemting mellem førpensionering og arbejdsløshedsunderstøttelse, noget, som kunne animere til, at man alligevel sagde: lad os prøve at blive ude i erhvervslivet som erhvervsaktiv. Så er der det, som vi altid vender tilbage til, og som man hører næsten daglig, når man færdes de steder, hvor man engagerer arbejdskraft, at når et menneske har fået en vis anciennitet, stiger også kravet til den løn, som den pågældende nu skal have, og der er som sagt af en af de tidligere ordførere noget helt ulykkeligt i, at netop det at være erfaren og være nået op i en moden alder skal være medvirkende til, at den pågældende bliver kasseret.

En anden ting, jeg gerne vil nævne, er deltidsbeskæftigelsen. Jeg har gjort det før her i tinget, og jeg tror, jeg har stillet både to og tre spørgsmål til de foregående arbejdsministre, men jeg må tilstå, at jeg synes, det er et alt for ringe resultat, vi har fået ud af det. Hvorfor i alverden kan den offentlige sektor dog ikke virkelig gå foran og gøre noget ved deltidsbeskæftigelsen? Hvorfor i alverden skal det være noget, som af mange nærmest betragtes som en nådessa, hvis man nu ikke har kræfter til at påtage sig et fulltimejob i erhvervslivet, at få lov at gå på deltidsbeskæftigelse? Jeg vil gerne sige til arbejdsministeren, at han må slå i bordet

[Erik Hansen.]

inden for den offentlige sektor for at få gjort noget ved deltidbeskæftigelsen.

Jeg skal ikke komme med flere bemærkninger om forslaget, som jeg i og for sig synes er udmærket; og som jeg sagde indledningsvis, er tankerne i det ikke helt ukendte, det kan de ikke være for almindelige avislæsere. Jeg vil gerne være med til fortsat at drøfte disse problemer og vil for så vidt anbefale forslaget.

Henning Philipsen: For vort vedkommende vil jeg da gerne indlede med at sige, at vi også finder det i orden med dette forslag, men jeg vil da gerne medgive forslagsstillerne, at de kunne have krav på lidt mere interesse fra folketingets side netop for dette forslag, og man kunne, da salen er så tom, som den er, næsten fristes til at stille et dagsordensforslag; det kunne måske bevirke, at der i hvert fald kom flere medlemmer til stede. Jeg synes i hvert fald, forslaget havde fortjent det. Men lad det nu være.

Det er for mig at se et spørgsmål, om der ikke bør sondres noget skarpere, end forslagsstillerne gør det, mellem dem, man kalder henholdsvis ældre og midaldrende medborgere. Jeg vil også gerne sige med det samme som et udgangspunkt for vort vedkommende, at når vi siger, det er i orden, at man stiller dette forslag, er det i modsætning til de betragtninger, hr. Christophersen gjorde sig til talsmand for, i mindre grad af hensyn til virksomhederne end af hensyn til de i virksomhederne ansatte midaldrende og ældre arbejdere og funktionærer. Og endelig nærer jeg i hvert fald ingen illusioner om hr. Simonsens hensigter. Dem tror jeg jeg kender i forvejen, og jeg tror, de er identiske med dem, hr. Christophersen gav udtryk for. Jeg synes lige, det burde tilføjes.

I forslagets afsnit 2 taler man om en effektivisering af arbejdsformidlingssystemet, og arbejdsministeren har også været inde på det. Det er for mig i hvert fald da et spørgsmål, om arbejdsformidlingssystemet overhovedet fungerer efter sin hensigt. Nu skal jeg ikke give mig til at diskutere arbejdsmarkedsnævn med arbejdsministeren, men jeg kunne da godt tænke mig, at man i højere grad fik givet arbejdsmarkedsnævnene nogle beføjelser ud over dem, de har nu. Mig bekendt er det sådan, at et arbejdsmarkeds-

nævn ikke engang er i stand til at vedtage et budget, det må ganske enkelt nøjes med at tage det til efterretning.

Tidligere ordførere har været inde på spørgsmålet om fleksibilitet mellem det offentlige og det private arbejdsmarked, og her er det min erfaring — det kender vi ude fra arbejdspladserne i hvert fald — at man i høj grad har brug for en ældre og erfaren kollegas råd. Vi kender det jo fra sjakkene på arbejdspladserne, hvor man i adskillige tilfælde netop har en ældre kollega, hvis opgave mindre er det rent fysiske arbejde end den at rådgive yngre og mere uerfarne kolleger, men han er bestemt ikke mindre værd for det pågældende stykke arbejde af den grund. Som tidligere ordførere også har været inde på, kunne stat og kommune lære heraf og i høj grad gøre brug af denne ældre og midaldrende arbejdskrafts erfaringer.

Må jeg endelig føje til, at når det drejer sig om det private arbejdsmarked, kunne det være passende, om man i det udvalg, end nu bliver nedsat, beskæftigede sig med, om nu også arbejdsgiverorganisationen vil tolerere de beslutninger, der kan komme ud af arbejdet i såvel dette udvalg som i det folketingsudvalg, som for øjeblikket eksisterer. Jeg tænker her på, at en telefonfabrik i sin tid blev smidt ud af Dansk Arbejdsgiverforening og blev idømt en bod på 100.000 kr., netop fordi man havde taget hensyn til dem, som hedder seniorarbejdere. Der er grund til at undersøge, hvordan man tackler problemet på overenskomstområdet. Kan vi lovgive herom, når det i forvejen er sådan, at overenskomsterne aftales mellem parterne? Der er endvidere et problem for mennesker i en alder af 40-45 år; kriminel lavalder er det vel ikke, men dog i hvert fald en kriminel alder for mange mennesker, hvis de skal skifte job. Det er altså for mig at se fortrinsvis et problem for de midaldrende.

Hvad angår problemet de ældre, så bør man efter min mening nok, som også arbejdsministeren var inde på det, se på vort afdøde medlem hr. Chr. Madsens forslag om en førtidspensionering, men jeg har forstået på arbejdsministeren, at man beskæftiger sig med dette i socialreformkommissionen. Der burde være en mulighed for at holde op, før den almindelige pensionsalder normalt indtræder, men førtidspensionering bør efter min opfattelse ikke være en tvang, men nøj-

[Henning Philipsen.]

agtig det modsatte, nemlig et tilbud til ældre og, som jeg sagde før, kombineret med muligheden for at drage nytte af de ældres og midaldrendes erfaringer.

Jeg skal stoppe her og bare sige, at vi synes, det er i orden med udvalget, og vi vil gerne deltage i et udvalgsarbejde.

Ordføreren for forslagsstillerne (Simonsen): Jeg er jo i den heldige situation, at jeg med det samme kan takke samtlige ordførere for de enkelte partier for den positive modtagelse, vort forslag har fået her i dag, og jeg forstår det sådan, at man i og for sig også giver tilslutning til det fornuftige i at nedsætte et sådant udvalg. Desværre kan det samme ikke helt siges for ministerens vedkommende, men når de enkelte partier i folketinget er med på det, kan vi vel også få ministeren med til at nedsætte udvalget.

Den debat, vi har haft her, har bestyrket min tro på, at det er nødvendigt af få en koordination af hele denne problematik omkring de midaldrendes og ældres beskæftigelse, for der er jo af de enkelte ordførere draget en lang række facetter frem med hensyn til det forebyggende og det afbødende, og jeg føler ikke, at disse problemer kan løses alene ved ansættelse af en arbejdskonsulent i arbejdsministeriet eller af et udvalg inden for landsarbejdsnævnet. Jeg må indrømme, at jeg føler ikke, det er tilstrækkeligt i en så omfattende problematik, som der er gjort rede for her.

Fru Marichen Nielsen gav jo en meget levende karakteristik af det, der i og for sig er situationen for såvel lønmodtagere som selvstændige erhvervsdrivende, og jeg er helt enig i denne karakteristik, men jeg synes, den understreger, at det ikke er gjort bare med et arbejde i landsarbejdsnævnet.

Når ministeren nævner arbejdsformidlingen i denne forbindelse og taler om, at man her skal have indrettet servicecentre, så er jeg enig med ministeren i denne tankegang, men vil dog gerne føje til, at det er kun den ene side af problematikken. Tilbage står stadig væk, at arbejdsformidlingskontorerne skal have noget at være servicecentre med. Hvis ikke vi er klar over, hvad problemet egentlig drejer sig om, hvis ikke vi har nogle uddannelsesstilbud til de mennesker, der kommer i en vanskelig situation, hvis ikke

vi kan finansiere deres uddannelse osv., så hjælper det i og for sig ikke så meget, at arbejdsformidlingen bliver servicecenter specielt for dette problem. De andre ting, de andre faktorer skal være i orden, inden arbejdsformidlingen i virkeligheden kommer ind i billedet.

Ministeren var også inde på spørgsmålet om den større fleksibilitet mellem det offentlige og det private arbejdsmarked. Der er også ordførere, der har været inde på denne sag, og jeg må gentage, mindst lige så kraftigt som hr. Erik Hansen har for vane at gøre det, at det er faktisk ufatteligt, at man i den offentlige sektor ikke har kunnet få løst dette problem. Den tidligere lønningminister tog fat på dette problem i foråret og sendte skrivelser til ministerier og styrelser og bad om at få oplysning om, hvordan situationen egentlig var. Jeg vil meget kraftigt henstille til regeringen at følge dette op. Jeg ved også, at der om disse ting er sendt skrivelser ud andetsteds fra, men jeg vil gerne understrege, at jeg tror ikke, det er gjort med skrivelser i denne forbindelse, jeg tror ikke, det er gjort med bare at indsamle materiale om, hvordan styrelserne gør disse ting. Jeg tror, det er et spørgsmål om, at staten som helhed, ja, det gælder jo hele den offentlige sektor, simpelt hen ændrer personalepolitik, for det er jo stivheden, man skal ud af. Det, vi må konstatere, er, at man i virkeligheden i stor udstrækning mange steder praktiserer personalepolitik efter den gamle tjenestemandsgivning og ikke efter den nye tjenestemandsgivning, som jo i og for sig ikke har den aldersdiskrimination, som man havde før i tiden. Det er et af de steder, hvor der meget hurtigt kan sættes ind.

Når jeg før nævnte, at jeg er blevet bestyrket i min tro på, at det er nødvendigt med en omfattende analyse af dette arbejde, hænger det sammen med, at vi har behov for virkelig at få trukket baggrunden for og omfanget af dette problem op. Vi har behov for at få en koordinering i stand af såvel de forebyggende som de afbødende foranstaltninger. Hr. Erik Hansen var blandt andet inde på initiativer, der var taget under den tidligere regering, f. eks. blev funktionærloven væsentlig forbedret. Hr. Christopheren var inde på dagpengereformen, og ved en kommende dagpengereform kan der blive

[Simonsen.]

tale om ting, der i højere grad kan sikre denne udsatte gruppe, men vi skal bare have en samlet vurdering og koordination af alle disse foranstaltninger for overhovedet af få nogen chance for at løse problemet.

Jeg synes også, det er vigtigt, som hr. Erik Hansen bl. a. var inde på det, at vi i højere grad får skabt muligheder for deltidsbeskæftigelse eller aftrapningsjob, for det, der er tale om, er i virkeligheden, hvorvidt man har mulighed for at få en beskæftigelse, der står i forhold til éns fysiske og psykiske formåen, og det kan man ikke fastsætte bestemte grænser for. Man kan ikke sige, at når man er 55, er man i den situation, og når man er 60, er man i den situation, det er noget særdeles individuelt. Men vi har behov for at få etableret et arbejdsmarked, som er væsentlig mere utraditionelt og væsentlig mere spændende med hensyn til arbejdskraftudbud og med hensyn til beskyttede arbejdspladser for at nævne en ting, som ikke har været fremme i debatten her.

Jeg vil også gerne nævne en ting som ændrede lønsystemer. Det synes jeg også vi har behov for at få undersøgt, for har vi i virkeligheden ikke på mange områder fået etableret lønsystemer, som hæmmer lønningen af dette problem? På en række funktionær-områder stiger lønnen med ancienniteten, og her er måske en af de direkte årsager til, at disse lidt ældre mennesker kommer i en truet situation. Det har vi også behov for at få set nærmere på.

Endelig skal jeg i forbindelse med disse emner komme ind på spørgsmålet om den rent uddannelsesmæssige side af sagen. Vi har allerede nu det såkaldte Engberg-Pedersen udvalg siddende for at se på finansieringen af disse uddannelser, men vi har ikke rigtig fået katalogiseret, om man så må sige, hvad det er for uddannelser, vi kan tilbyde mennesker f. eks. i 45-50 års alderen, som har været ude for et menneskeligt forlis. Hvad er det, vi kan tilbyde dem? Vi må vel nok erkende, at det, det drejer sig om her, er ikke et traktorførerkursus eller et kursus i motorlære, som vi har muligheder for i dag inden for den eksisterende lovgivning. Det er en uddannelse, som virkelig kan give disse mennesker en reel omstillingsmulighed i samfundet, således at de igen kan gøre en indsats, der menneskeligt kan tilfredsstille

dem selv, og som samtidig for samfundet er en økonomisk gevinst.

Må jeg sige til hr. Christophersen, som var inde på spørgsmålet om udvalgets sammensætning, at når vi ikke har været inde på det i selve forslaget, er det i og for sig, fordi vi mener, at det må være rimeligt, at vi diskuterer det i det udvalg, som forhåbentlig bliver nedsat efter debatten her; vi har ikke villet lægge os fast på bestemte principper her. Jeg synes også, det er rimeligt, at ministeren kommer ind i denne forbindelse med forhåbentlig gode råd og tanker, når han har tænkt sig lidt mere om efter debatten, men vi har måske en vis forestilling om, at det skal være en kombination af et almindeligt, normalt udvalgsarbejde og et arbejde udført af socialforskningsinstituttet. Vi har jo set eksempler på, at udvalg har kunnet bede om at få specielle undersøgelser sat i værk inden for socialforskningsinstituttet. Jeg kunne tænke mig, at det var en form, man kunne anvende i denne forbindelse.

Jeg forstod, at hr. Henning Philipsen ønskede en kraftigere sondring mellem de midaldrende og ældre. Dertil vil jeg sige, at det tror jeg faktisk ikke man er i stand til — jeg har allerede været inde på det tidligere — for det er noget individuelt. Nogle er gamle, når de er 30, og nogle er unge, når de er 60. Jeg tror ikke, vi kan opstille faste normer for det, men vi kan i hvert fald sige, at jo højere man kommer op i alder, jo større sandsynlighed er der for, at der opstår et problem af den karakter, som vi diskuterer her, og man kan vel nok også videre slå fast, som vi gør det i bemærkningerne, at det er omkring 45 års alderen, at man begynder at komme i den udsatte position.

Lad mig videre sige, at det, der for mig i denne forbindelse er afgørende, er i og for sig at få slået fast, at vi ikke i dag er i besiddelse af ret meget til hjælp for den udsatte gruppe, vi taler om her. Den efteruddannelse, vi har, den omskoling, vi har, er i virkeligheden ikke noget, der kan tilfredsstille f. eks. den købmand, som har måttet lukke sin forretning, eller den bogholder, som er blevet ramt af en strukturrationalisering, som har fået en uddannelse i tidernes morgen, som har fået en erfaring igennem årene, som han ikke har nogen mulighed for at stille til rådighed. Som jeg sagde før, er det ikke et kursus i motorlære, denne mand har

[Simonsen.]

brug for, det er et reelt omstillingstilbud, og det er for mig at se noget af det helt afgørende at få taget fat på.

Rapporten fra arbejdsformidlingskontoret i Odense har været nævnt, og den viser mange interessante aspekter omkring denne problematik, men der gælder jo det samme for denne rapport, som gjaldt for en meget interessant rapport, der blev udarbejdet af en studerende på handelshøjskolen for et års tid siden, at de begge to munder ud i, at der må foretages en omfattende undersøgelse, for dette her er i og for sig kun sådan en miniundersøgelse, der giver en antydning af problemet. Der er interessante ting i rapporten fra Odense, men jeg synes til gengæld, den er en kraftig understregning af, at der er behov for en virkelig tilbundsgående undersøgelse.

Vi håber også, at resultatet af en sådan analyse kan få en vis form for pædagogisk betydning. Det er ikke bare et spørgsmål om at få redet problemerne ud og få en koordination af de afbødende og forebyggende foranstaltninger, men også om at få et pædagogisk materiale, for vi må nok erkende, at vi alt for ofte oplever situationer, som kunne have været løst på et ret tidligt tidspunkt og i og for sig først bliver et problem, når den akutte situation foreligger: når forretningen er lukket, når afskedigelsen har fundet sted. Det, det drejer sig om, er at komme ind på et tidligere tidspunkt, og dér tror jeg, en sådan rapport måske kunne bevirke, at vi i højere grad kunne få folk til at forstå, at det moderne tekniske samfund måske kræver af os, at vi skal skifte job i hvert fald én gang i løbet af tilværelsen. Det, vi er startet på i tidernes morgen, kan vi ikke fortsætte med, vi skal ind på andre uddannelsesområder.

Jeg vil som sagt opfordre til, at der bliver nedsat et udvalg til drøftelse af disse ting. Jeg takker for den meget positive tilslutning fra ordførerne og håber, at ministeren herefter besinder sig og over for udvalget vil gå med til at få disse ting, om man så må sige, redet ud på den rigtige måde, få aftalt den rigtige sammensætning af udvalget, så vi kan få en rapport hurtigst muligt.

Hjørtnæs: Det, der får mig til at tage ordet i denne debat, er, at de hidtil faldne

udtalelser kunne tyde på, at man ligesom ikke mener, at der i den eksisterende lovgivning er mulighed for at hjælpe den kategori af mennesker, der her tales om, og det mener jeg bestemt at der er. I revalideringsloven er der en bestemmelse, som opererer med den sociale indikation, det vil sige, man taler om erhvervshæmning af andre årsager end de i loven i øvrigt nævnte, og det vil sige af andre årsager end helbredsmæssige. Det er et spørgsmål om, hvordan man administrerer denne bestemmelse. Hidtil har man ikke villet gå ind i en meget vidtgående administration af den. Det hænger bl. a. sammen med det overordentlig stærke pres, der er på revalideringscentre i øvrigt. Men hvis man ad andre veje kunne lette dette pres, var det muligt, at revalideringscentre i videre udstrækning kunne komme til at beskæftige sig med egentlige revaliderings-, og det vil sige omskolingsopgaver, og her er bestemmelsen i allerhøjeste grad anvendelig.

Der er også en anden grund til, at man ikke har bragt bestemmelsen i anvendelse på denne kategori af mennesker, og det er, at kommunerne skal finansiere omskolingerne. I henhold til revalideringslovens almindelige bestemmelser er det staten, der finansierer omskolingerne, men i henhold til den sociale indikation er det kommunerne, og derfor har man nok også været lidt tilbageholdende.

Jeg synes, det ville være rimeligt, når man nu går til et udvalgsarbejde vedrørende disse problemer, at være opmærksom på, at der i den eksisterende lovgivning er muligheder, hvis man i øvrigt er parat til at udvide administrationen af dem. Hermed er altså også de økonomiske muligheder, hermed er også det administrationsapparat, som skal anvendes i disse sager, stillet til rådighed, jeg tænker på revalideringscentrenes ekspertise med hensyn til erhvervsvejledning, og jeg tænker på arbejdsformidlingskontorernes arbejdskonsulenter, som har den direkte kontakt til arbejdsmarkedet og derfor ved, hvilke stillingstilbud der er til rådighed for netop denne kategori af mennesker.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen): Jeg skal ikke knytte så forfærdelig mange bemærkninger til det, der er sagt her, fordi

[Arbejdsministoren.]

vi får en yderligere diskussion i udvalget. Men lad mig sige til hr. Christophersen, at det naturligvis ikke kan udelukkes, at en opgave som den her foreslåede kunne klares af socialforskningsinstituttet. Jeg mener nu, det er meget vigtigt, at arbejdsmarkedsorganisationerne i særlig grad kommer ind i billedet her: arbejdsformidling, arbejdskon-sulenter, arbejdsdirektorat osv., for det må være et led i en aktiv arbejdsmarkedspolitik at sikre disse ældre bedre vilkår, end de har i dag.

Det kan godt synes noget mærkeligt, at vi i mange situationer oplever, selv i perioder, hvor man i alle tilfælde siger, der er mangel på arbejdskraft, at det næsten er håbløst at sikre ny beskæftigelse til kvinder og mænd, der bare kommer op i halvtredserne. Vi står over for meget store vanskeligheder, og det er altså ting, vi er bekendt med, det er for så vidt ikke noget, vi behøver at sætte undersøgelser i gang for at få konstateret, det er noget, vi desværre i forvejen har kunnet konstatere.

Derfor er jeg da også enig med hr. Erik Hansen, når han siger, at der findes mange undersøgelser, og det er alle de undersøgelser på dette specielle felt, som vi gerne ville have lov til at kikke lidt nærmere på, før vi tager endelig stilling til, om der er behov for et yderligere udvalgsarbejde omkring disse problemer.

Hr. Erik Hansen nævnte, at der kun var tale om deltidsbeskæftigelse i ringe omfang. Det er nu ikke i så ringe omfang, som man måske tror. Der er mindst 300.000-400.000 deltidsbeskæftigede både kvinder og mænd, og efter at der er åbnet nye muligheder i arbejdsløshedsforsikringen, er antallet af deltidsbeskæftigede øget.

Hr. Henning Philipsen var inde på spørgsmålet om større beføjelser til arbejdsmarkedsnævnene. De har nu større beføjelser, end de fleste umiddelbart mener og tror, og det, det vistnok i lige så høj grad drejer sig om, er i højere grad at udnytte beføjelserne. Nu er det jo noget forholdsvis nyt, og der er, som jeg sagde det i mit første indlæg, tale om, at man nu har fået gennemført den strukturrationalisering, de ændringer, som skulle bevirke, at man også får de regionale arbejdsmarkedsnævn som instrumenter i en

lokal arbejdsmarkedspolitik også på dette felt her, det tror jeg vil blive resultatet.

Jeg er ikke uenig i, at der også må være bedre muligheder for førtidspension. Det er ikke bare lønmodtagere, det drejer sig om, det kan være arbejdere og funktionærer, det kan være selvstændige erhvervsdrivende, der slås ud af strukturrationaliseringen, som er i gang. Vi mener, der må være bedre muligheder for at opnå en førtidspension, men vi må altså også tænke på alle dem, som gerne vil have nyt arbejde, når de er kommet op i halvtredserne og er slået ud af erhvervslivet.

Til hr. Simonsen vil jeg bare sige, at jeg har jo ikke taget afstand fra at nedsætte et udvalg, jeg har bare sagt, at dels har vi en masse oplysninger, som vi synes der er grund til at se nærmere på, dels mener jeg, der er behov for øjeblikkelig at gå i gang med forsøg på at løse de problemer, vi kender. Vi ved, de er der, og vi ved, de skal løses, og derfor mener jeg, det er afgørende nødvendigt, at vi får dels en konsulent i arbejdsdirektoratet, der får dette som specialopgave, dels konsulenter ude over landet til i særlig grad at beskæftige sig med disse problemer. Det synes jeg er meget vigtigt. Jeg er enig i, at vi skal have flere uddannelsestilbud frem end dem, vi har i dag. Vi har det på en række områder ikke i tilstrækkeligt omfang, og det er baggrunden for det udvalgsarbejde, som allerede er i gang.

Jeg er også enig i, at det offentlige, som hr. Simonsen sagde, har særlige forpligtelser, og at man måske nok i højere grad, end der hidtil har været tale om, skal ændre personalepolitikken. Jeg kan også være enig med hr. Simonsen i, at det gøres ikke med skrivelser. Det var det, den tidligere regering nøjedes med, derfor er der måske ikke sket så forfærdelig meget på dette felt. Jeg vil gerne gå et skridt videre.

Kun vil jeg så sige til hr. Hjortnæs, at jeg er klar over de muligheder, som revalideringsloven indeholder, og jeg mener, at det må med ind i billedet.

Jeg tilsiger altså al mulig assistance under det folketingsudvalgsarbejde, som nu skal foregå.

Christophersen: Jeg skal gøre det kort. Det var blot en bemærkning både til ar-

[Christoffersen.]

bejdsministeren og til hr. Simonsen. Jeg er glad for, at min lille tanke om, at man kunne overdrage det til socialforskningsinstituttet, blev positivt modtaget. Når jeg lægger vægt på det, er det, fordi jeg tror, at vi her har med en problemstilling at gøre, som ofte fremkommer, fordi der sker en kombination af mange forskellige uheldige forhold. Det kan være regionale forskelle, det kan være kønsforskelle, det kan være forskelle med hensyn til uddannelsesmæssigt udgangspunkt. Jeg tror også, at man ved at lade instituttet tage sig af den undersøgelse, hvad skal vi sige, reserverer udvalgsarbejdet netop til det, som må være det væsentlige, at fremkomme med politisk relevante forslag.

Erik Hansen: Jeg vil gerne gøre en bemærkning til arbejdsministeren vedrørende spørgsmålet om deltidsbeskæftigelsen. Jeg er da nok vidende om, at efter at man under den tidligere arbejdsminister fik vedtaget loven om, at deltidsbeskæftigede også kunne blive arbejdsløshedsforsikret, kom der sikkert vækst i det, men jeg tror, alle kender eksempler på, at indrykkes der i bladene et tilbud om en stilling, der kan betjenes med eksempelvis 20-24 timer pr. uge, så har denne stilling betydelig flere ansøgere, end et normalt fulltimejob har. Og selv om man siger, der er tale om 300.000-400.000, der i dag er deltidsbeskæftigede, vil jeg sige: ja men tallet burde måske have været dobbelt så stort eller mere. Er vi ikke i vores jag efter, at det hele skal være så effektivt, ved at glemme, at her er et område, hvor mennesker ligesom kan tjene til dagen og vejen eller til supplement til en familieindtægt, mens de samtidig kan få lidt mere af det rekreative af livet med. Når ministeren siger, at der er så vældig en stigning i antallet af deltidsbeskæftigede, vil jeg gerne spørge: hvor mange procent er det egentlig steget med i arbejdsministeriet i løbet af de sidste, skal vi sige 5 år?

Henning Philipsen: Årsagen til, at jeg beder om ordet igen, er hr. Hjortnæs' betragtninger vedrørende revalideringslovens bestemmelser. Hr. Hjortnæs gjorde opmærksom på, at her er altså muligheder, når man ser bort fra de tilfælde, hvor der er vanskeligheder, og det er, når loven skal administreres i kommunens regie. Og må jeg så have lov til at gøre den tilføjelse, at det er min bestemte opfattelse — det er i hvert fald min bestemte opfattelse for et enkelt revalideringscenters vedkommende — at revalideringscentre ikke fungerer, de duer ikke, der er noget galt i disse revalideringscentre. Hvad der er galt, har jeg til dato ikke kunnet finde ud af, selv om jeg synes, at jeg har prøvet på at gøre mig de hæderligste anstrengelser. Endelig er det min ganske bestemte opfattelse, at når det drejer sig om ekspertise med hensyn til erhvervsvejledning i revalideringscentrene — og jeg vil igen gerne have lov til at konkretisere det til det revalideringscenter, jeg taler om — den duer ikke, den fungerer ikke, den virker modsat sin hensigt. Jeg har et eksempel på, at en mand som skibstømmer kommer galt af sted på sin arbejdsplads, og det eneste, erhvervsvejledningen har kunnet anvise ham i den situation, hvor han ikke kan arbejde som skibstømmer, er, at han kan komme i lære som skibstømmer. Det er uheldigt, det er mere end uheldigt. Hvis dette kunne indgå i det, vi beskæftiger os med, synes jeg i høj grad, det ville være værd at tage med.

Ordføreren for forslagsstillerne (Simon-sen): Jeg skal ikke forlænge debatten unødigt, men jeg vil gerne takke hr. Hjortnæs for det bidrag, han kom med i debatten omkring revalideringsloven. Det er et af eksemplerne, jeg tror desværre ikke, den bliver anvendt ret meget, jeg tror ikke, der er mange af de mennesker, vi har talt om her i dag, som har fået hjælp under denne, men det er altså en mulighed, og det er netop en af de ting, som vi skal have koordineret sammen med det andet.

[Simonsen.]

Så skal jeg kun sige til ministeren, at vi er selvfølgelig helt enige i, at vi skal gøre noget ved tingene allerede nu, og derfor skulle det heller ikke opfattes som nogen kritik, når jeg sagde, at jeg ikke troede på, at en arbejdskonsulent løste problemet alene. Det er da med til at løse problemet, og vi kan da kun takke ministeren for, at han allerede nu går i gang med det. Vi mener, at det er vigtigt at få disse ting afklaret hurtigt. Det er også derfor, vi har søgt at sætte en tidsklausul på udvalgsarbejdet, for med det forslag, vi kommer med her, har vi ikke til hensigt bare at lægge det hele ned i en stor bunke og sige: så venter vi, indtil det er kommet frem. Det er et spørgsmål om at sætte pres på.

Lad mig til slut bare sige dette, at jeg forstår på ministeren ikke mindst efter de seneste bemærkninger, at ministeren i hvert fald er så bevægelig, at vi under udvalgsforhandlingerne nok skal nå et resultat.

Hjortnæs: Det meget kraftige angreb på statens revalideringscentre, som fremkom her, giver mig nu grund til at sige ganske kort, at der er ingen, der ved bedre end revalideringscentrene, at de ikke fungerer alt for hensigtsmæssigt; lad mig sige det på den måde. Men der er ikke rigtig nogen i politikerkredse, der har interesseret sig for, hvorfor revalideringscentrene ikke fungerer alt for hensigtsmæssigt. Revalideringscentrenes personaleorganisation og revalideringscheferne har gang på gang gjort opmærksom på mange af de alvorlige problemer, der rejser sig for revalideringscentrene, men man har aldrig rigtig fra ansvarlig side villet gå ind i en tilbundsående debat om disse problemer. Jeg tror dog ikke, at tiden her er inde til at drøfte revalideringscentrenes problematik, det er den alt for kompliceret til. Jeg ville gerne have lejlighed til at gøre denne bemærkning.

(Kort bemærkning).

Henning Philipsen: Jeg vil gerne sige til hr. Hjortnæs, at jeg er taknemlig for hans sidste bemærkninger, for de bekræfter det, som jeg sagde, og jeg synes derfor, der er særdeles god grund til netop at undersøge dette her, ikke mindst af hensyn til personalet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til Rask-Ørsted Fondets bestyrelse (i stedet for Merete Bjørn Hanssen).

Valgt blev: *Johan Philipsen.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Knud Østergaard* har jeg modtaget meddelelse om, at han på grund af sygdom ikke vil kunne give møde i tinget i mindst 1 måned, hvorfor han anmoder om orlov fra og med den 14. d. m. og om, at stedfortræderen må blive indkaldt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 10. december, kl. 11 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Knud Østergaard.*
- 2) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Knud Østergaard.*
- 3) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til ministeren for udenrigsøkonomi, europæiske markedsanliggender samt nordiske anliggender af Poul Dalsager m. fl.*
- 4) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om ændring af tinglysningsloven.
- 5) *Tredje behandling af:*
Forslag til lov om skoleskibsafgift.

[Formanden.]

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Statistik.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdstageres opfindelser.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af statsbane-lov.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om erstatning for vaccinationsskader.

10) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til fremme af den private opsparring [af Jens Foged m. fl.].

11) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af et folketingsudvalg om forureningsbekæmpelse [af Camre m. fl.].

12) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om analyse af beskæftigelsesmulighederne for midaldrende og ældre [af Simonsen m. fl.].

Mødet hævet kl. 16.34.

30. møde.

Fredag den 10. december kl. 11.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om luft-fart.

I skrivelse af gårs dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af jagtloven.

Udvalget angående forslag til lov om ændring af borgerlig straffelov. (Skattesvig og indsmugling) har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Medlem af folketinget Bilgrav-Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren tage skridt til, at de kategorier af værnepligtige, der ikke gennem funktionærloven eller tjenestemandsløven er sikret løn under genindkaldelse, sikres på anden vis?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for offentlige arbejder (Kampmann): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om luftfart.*

Luftfartsloven af 10. juni 1960, der trådte i kraft den 1. januar 1962, udformedes i høj grad som en ramme- og bemyndigelseslov for at gøre det muligt på en smidig måde at gennemføre ændrede regler i takt med luftfartens hastige udvikling. Alligevel har det været nødvendigt flere gange at foretage ændringer i selve loven, til dels for at regulere helt uforudsete forhold.

Dette er også baggrunden for en af de ændringer, der nu foreslås, nemlig forslaget